

Sonnergaard in memoriam

I sidste uge mistede Danmark en væsentlig og uvurderlig forfatterstemme. Jan Sonnergaard (1963-2016) blev fundet død af hjertestop i Beograd, på rejse for at promovere sine bøger. Personligt har jeg fulgt Jan Sonnergaards forfatterskab med stor interesse. Jeg mindes tiden som nybagt mor til to i lejligheden på Vesterbro i Aalborg, hvor jeg imellem vasketøj og traveture med barnevognen, fik sneget mig på biblioteket og lånte Sonnergaards anmelderroste debutbog, novellesamlingen "Radiator", som jeg slugte rystet og betaget, mens jeg sad og kiggede på de gamle radiatorer i den funkislejlighed, hvor vi boede. Hvordan kunne en radiator give inspiration til titlen på en novellesamling? For Sonnergaard var sagen klar! Han var uddannet cand.mag. i litteraturvidenskab og filosofi fra Københavns Universitet og tog et enkelt års studieophold på Freie Universität Berlin, inden turen gik til Forfatterskolen, hvor den daværende rektor Niels Frank bedyrede, at ordet radiator kunne man ikke bruge til en novellesamling. Oprøret mod forfatterskolens daværende paradigme, som Sonnergaard karakteriserede som fokuseret på sproglig form i en æstetisk, anæmisk stil, frem for indhold, gjorde udfaldet. Om sin tid på Forfatterskolen udtalte, Sonnergaard senere til Dagbladet Politiken: "Jeg kunne formentlig blive bedre af at være brandmand i et halvt år, derefter telefonmand på et bordel i et halvt år og pudse motorcykler for HA i et tredje halvår og derefter tage resten af tiden til Island." Og en af hans mest kendte udtalelser er fra et interview med Information i 2009, hvor han siger: "Jeg var forfatter før jeg begyndte at skrive"

"Radiator" blev født i 1997, inspireret af navnet på det tyske band, Kraftwerk. Et brag af en debut, hvor forfatteren kastede os ind i underklasse-Danmarks fattige, udstødte og ensomme skæbner. Om 90'erne, sagde Sonnergaard selv, at nu gik vi fra sommertid til vintertid - om samfundets temperatur. Medlidenhed med medmennesket blev afløst af selvmedlidenhed.

"Radiator" endte med at blive solgt i en million eksemplarer, og er i dag ét af de mest anvendte skønlitterære værker i gymnasieskolen. Den blev samtidig den første af en trilogi, hvor nummer to dukkede op i år 2000. "Sidste søndag i oktober" hvor Sonnergaard selv kaldte titlen vammel, som udover den betegnelse var en slet skjult reference til forfatterkollegaen, Jens Christian Grøndahls "Tavshed i oktober", 1996. Her tager Sonnergaard middelklassen under behandling, fortællinger befolket med desillusionerede mennesker, hvis liv er præget af tomhed og meningsløshed. Om novellesamlingen udtalte han i 2003 i interviewet "Jeg er så rasende på alt og alle" til Berlingske Tidende: "Tematikken i "Sidste søndag i oktober" var panik før lukketid. At klokken var ét minut i tolv. Det er jo dér, hvor alt det, vi er bange for, kommer frem. Sådan kan man se på Danmark. Som et land fyldt med selvbedrag på flere planer. Fra den store politiske myte om det såkaldte opsving, og hvor godt det gik, ned til de såkaldt marginaliserede, som nærmest får at vide, at de bare skal tage sig sammen."

Sonnergaards samfundskritik er ikke til at tage fejl af. Via rå realisme og hverdagsprog forsøger han at få læseren til at vågne op. Og i forbindelse med det tredje bind i trilogien "Jeg er stadig bange for Casper Michael Petersen" i 2003, hvor det er overklasse-Danmark, der må stå for, udtalte han til Nordjyske Stiftstidende: "Jeg har været skide træt af min generations litteratur. Den der blege litteratur, som først og fremmest er selvcentreret. Der var alt for mange, som ikke ville noget som helst andet end at vise, at de var gode til at skrive. Og derfor prøvede jeg så højt og larmende som muligt, at gøre det modsatte". I novellen "Formel B" møder vi manden, som foretrækker god vin og mad frem for sin kæreste. En iskold, nyrig mand, som efter at kæresten har forladt bordet bestiller en halvflaske vin til 36.000 til sin foie gras. Det er hans sande værdier: "Det er skønt. Roen sænker sig. Og velbehaget. Der er orden."

For kritikerne og journalisterne har Sonnergaards forfatterskab slet ikke været let at tackle, trods næsten alles utvetydige lovprisning af hans skrivetalent. For når man skriver om alle samfundets klasser, hvor hører man så selv til? Sonnergaard voksede op i et parcelhuskvarter i Virum, i det han selv betegnede som den lidt pænere middelklasse, men flyttede i 1982 til Københavns Nord-Vest-kvarter, til en ejerlejlighed, som en arv, gjorde det muligt for forfatteren at købe. Her havde han sin base til sin død. Afbrudt af hans mange udenlandsophold, i især europæiske metropoler Paris, Rom og Berlin m.fl. Da jeg mødte ham i Aalborg en gråvejrstung eftermiddag på CFU (Center For Undervisningsmidler), hvor han fortalte om sit forfatterskab, tilbage i 0'erne, svedte han bravt i sin mørke sweater, med en Netto-pose ved siden af stolen, mens han fortalte, at da han skrev "Radiator" inviterede journalisterne ham med ud i solen på en bænk i hans eget kvarter, til en samtale om hans forfatterskab. Med sig havde de måske et par øl i en pose fra en discountbutik. Da han skrev "Sidste søndag i oktober", inviterede journalisterne ham til et interview på Café Norden i København, og da vi nåede til sidste bind i trilogien foreslog de samstemmende, at mødes på "Søllerød kro", hvad han, som den gourmetspecialist han efterhånden udviklede sig til, nød i fulde drag. Han glemte da heller aldrig Erik Skyum-Nielsens anmeldelse, hvor han udtrykte, at forfatteren var på vej ud i en menneskelig og kunstnerisk blindgyde, under henvisning til, at de personer han beskrev, var identiske med ham selv, hvad ingenlunde var tilfældet. Så vidt kritikerne. Sonnergaard gav ikke op. Efter hans første roman "Om atomkrigens betydning for Wilhelm Funks ungdom" i 2009 og novellesamlingen "Gamle fortællinger" i 2009, var det tid til endnu en friskplukket novellesamling: "Otte opbyggelige fortællinger om kærlighed og mad og fremmede byer" i 2013. Jeg sad igen oprevet og henført og læste om et underligt pars erotiske træf i en penthouselejlighed i Paris med udsigt til Seinen. Hvad ville de to med hinanden? Og hvad ville Sonnergaard? I en tid hvor andre forfatteres romaner og noveller fik kortere og mere, og mere, slagkraftige titler, provokerede Sonnergaard med sædvanlig humor og ironi. Gør de andre forfattere titlen kort, gør jeg den lang! Den

sidste roman fra Jan Sonnergaards hånd: "Frysende våde vejbaner" fra 2015 har jeg endnu til gode at læse.

Skulle man få den fornemmelse, at Jan Sonnergaard kun skrev om samfundets bagside og følgerne for de mennesker som bebor det, tager man fejl. I små sprækker lyser skønheden legende let, især i de byer, caféer og lejligheder, som hans persongalleri befinder sig i, ligesom kærligheden og ømheden, om end smertefuldt, jævnlige titter frem. Kærlighedens kraft bliver af vulkanstyrke, alene på grund af den ringe plads de sentenser fylder i et litterært landskab af menneskenes grumhed og gru, som i Sonnergaards optik især er udsprunget af strukturel vold. En stjerne er tændt på himlen. Æret være Jan Sonnergaards minde!